

ЄВРОПЕЙСЬКІ ОРІЄНТИРИ РОЗВИТКУ УКРАЇНИ: НОВІ ВИМІРИ У ВОЄННИЙ ЧАС

Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції

2

ЄВРОПЕЙСЬКІ ОРІЄНТИРИ РОЗВИТКУ УКРАЇНИ: НОВІ ВИМІРИ У ВОЄННИЙ ЧАС

МАТЕРІАЛИ
Міжнародної науково-практичної конференції

Одеса, 16 травня 2025 року

Том 2

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Національний університет «Одеська юридична академія»

ЄВРОПЕЙСЬКІ ОРІЄНТИРИ РОЗВИТКУ УКРАЇНИ: НОВІ ВИМІРИ У ВОЄННИЙ ЧАС

МАТЕРІАЛИ
Міжнародної науково-практичної конференції

Одеса, 16 травня 2025 року

Том 2

Одеса
2025

УДК 005.332.2(4):316.42(477)“364”“20”(062.552)
Є 24

*Рекомендовано до друку вченою радою
Національного університету «Одеська юридична академія»
(протокол № 8 від 16.05.2025 р.)*

За загальною редакцією **С. В. Ківалова**

Є 24 **Європейські орієнтири розвитку України: нові виміри у воєнний час** : у 2 т. : матеріали Міжнар.наук.-практ. конф. (Одеса, 16 травня 2025 р.) / за заг. ред. С. В. Ківалова. – Одеса : Фенікс, 2025. – Т. 2. – 716 с.
ISBN 978-617-8430-61-0

Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Європейські орієнтири України: нові виміри у воєнний час» містять результати наукових досліджень і практичних напрацювань вчених, фахівців і військовослужбовців, здійснені в умовах повномасштабної війни. У збірнику представлено як теоретичні, так і емпіричні дослідження у галузях філософії, загальної теорії держави і права, історії права, сучасних соціально-політичних процесів, соціології та психології.

Особливу увагу приділено аналізу загроз національній безпеці в конституційному, міжнародному та європейському правовому контекстах, а також питанням трудового, соціального, земельного, аграрного та екологічного права. Окремі розділи присвячено функціонуванню економіки та підприємництва в умовах євроінтеграції.

У збірнику також розглянуто проблематику цифрової трансформації, захисту інформації та кібербезпеки в умовах воєнного часу, методику викладання іноземних мов, перекладознавство, лінгвістику і журналістику. Висвітлено наукові здобутки в адміністративному, фінансовому, морському та митному праві, реформуванні судової системи, діяльності прокуратури, правоохоронних органів та адвокатури. Окремо проаналізовано питання кримінального права, кримінального процесу, кримінології, криміналістики, судової експертизи, медико-психологічного забезпечення правосуддя, а також аспекти цивільного, сімейного, господарського права, інтелектуальної власності та патентного судочинства. Розглянуто також актуальні питання діяльності бібліотек у закладах вищої освіти та фізичної підготовки здобувачів вищої освіти.

Збірник адресовано науковцям, викладачам, здобувачам вищої освіти, а також практикам у галузях права, економіки, соціології, політології, психології, філології, журналістики та кібербезпеки.

УДК 005.332.2(4):316.42(477)“364”“20”(062.552)

Відповідальний за випуск **М. Р. Аракелян**

ISBN 978-617-8430-61-0

© НУ «Одеська юридична академія, 2025
© Автори статей, 2025

Яніцька Інна Анатоліївна МЕДІАЦІЯ ЯК СТРАТЕГІЯ УСПІШНОГО АДВОКАТА.....	171
Бітов Іван Андрійович ПОВНОВАЖЕННЯ СУДУ АПЕЛЯЦІЙНОЇ ІНСТАНЦІЇ ПРИ ВІДКРИТТІ АПЕЛЯЦІЙНОГО ПРОВАДЖЕННЯ.....	173
Кисельов Вадим Костянтинович ДЕЯКІ ПИТАННЯ ПРИПИНЕННЯ ПРАВА СПІЛЬНОЇ ЧАСТКОВОЇ ВЛАСНОСТІ У СУДОВІЙ ПРАКТИЦІ.....	176
Колечко Дмитро Миколайович ДЕЯКІ АКТУАЛЬНІ ПІД ЧАС ВОЄННОГО СТАНУ ПИТАННЯ ВИКОНАННЯ СУДОВИХ РІШЕНЬ ПРО СТЯГНЕННЯ АЛІМЕНТІВ НА УТРИМАННЯ ДИТИНИ.....	179
Лукасевич Геннадій Олегович ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ПОСАДОВИХ ОСІБ ДЕРЖАВНИХ ОРГАНІВ ЗА НЕВИКОНАННЯ СУДОВИХ РІШЕНЬ НЕМАЙНОВОГО ХАРАКТЕРУ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ	181
Мельниченко Анна Володимирівна ІНСТИТУТ ПРИВАТНОГО ВИКОНАННЯ ЯК СКЛADOVA РЕФОРМИ ЦИВІЛЬНОГО СУДОЧИНСТВА В УКРАЇНІ	184
Парфьонов Георгій Володимирович ДОКУМЕНТУВАННЯ ЮРИДИЧНИХ ФАКТІВ ВИКОНАВЦЯМИ В ПРОЦЕСІ НАКЛАДЕННЯ ТИМЧАСОВИХ ОБМЕЖЕНЬ НА БОРЖНИКА	187
Поліщук Павло Анатолійович ПОРЯДОК ВСТАНОВЛЕННЯ ЮРИДИЧНОГО ФАКТУ РОДИННИХ ВІДНОСИН МІЖ ФІЗИЧНИМИ ОСОБАМИ	190
Русецька Оксана Олександрівна ДЕЯКІ ЗМІНИ ЦИВІЛЬНОГО ПРОЦЕСУАЛЬНОГО ЗАКОНОДАВСТВА ЩОДО ЗДІЙСНЕННЯ СУДОВОГО КОНТРОЛЮ ЗА ВИКОНАННЯМ РІШЕНЬ	193
Сатановська Олена Валентинівна ОСОБЛИВОСТІ ВИКОНАННЯ СУДОВИХ РІШЕНЬ У СФЕРІ ЗАХИСТУ ЖИТЛОВИХ ПРАВ... ..	195
Снітко Андрій Сергійович ЗАСТОСУВАННЯ ПРИНЦИПУ ЕСТОПЕЛЮ В УКРАЇНІ: ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ ТА СУДОВА ПРАКТИКА.....	198
Федорчук Юлія Олександрівна ОСОБЛИВОСТІ ВИЗНАННЯ ВИКОНАВЧОГО НАПИСУ НОТАРІУСА ТАКИМ, ЩО НЕ ПІДЛЯГАЄ ВИКОНАННЮ	201

СЕКЦІЯ 14. АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ПРАВА ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ ТА ПАТЕНТНОЇ ЮСТИЦІЇ

Харитонова Олена Іванівна ПРАВО НА ЦИФРОВУ ІДЕНТИЧНІСТЬ ЯК ОДНЕ З ОСНОВНИХ ЦИФРОВИХ ПРАВ	203
Ульянова Галина Олексіївна ПОРУШЕННЯ АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ ВІДПОВІДНО ДО ПРОЄКТУ ЗАКОНУ ПРО АКАДЕМІЧНУ ДОБРОЧЕСНІСТЬ	207
Бааджы Наталія Пилитівна ПОРУШЕННЯ ПРАВ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ У ФАРМАЦЕВТИЧНІЙ СФЕРІ У ПЕРІОД ВОЄННОГО СТАНУ	210
Галупова Лариса Ігорівна ПРАВОВІ ЗАСАДИ ОХОРОНИ ТА ЗАХИСТУ ІМІДЖЕВИХ ПРАВ У ЦИФРОВУ ЕПОХУ	213
Ennan Ruslan ARTIFICIAL INTELLIGENCE, INTELLECTUAL PROPERTY AND PATENT LAW: THE PROBLEMS OF THE LEGAL REGULATION	216

3. Гончарова А. В. Елементи цифрової ідентичності. *Науковий вісник Ужгородського Національного Університету. Серія: Право*. 2024. Вип. 83. Ч. 1. С. 187-191.
4. Morteza V. N. Person and Personality in Cyber Space: A legal analysis of virtual identity. *Masaryk University Journal of Law and Technology*. 2016. Vol 10 (1). P. 1-17.
5. Кравченко А. Цифрова ідентичність людини. Як її захистити? *Укрінформ*. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-society/3316842-cifrova-identichnist-ludini-ak-ii-zahistiti.html>
6. Crawford S. P. Who's in Charge of Who I Am? Identity and Law Online. *Cardozo Legal Studies Research Paper*. 2004. № 130. Vol. 49. P. 211.
7. Токарева В. О. Щодо питання цифрової ідентичності у мережі інтернет. *Приватне та публічне право*. 2022. № 4. С. 35-40/
8. Гавриленко Н. В. Правові засади цифрової ідентифікації і репрезентації особистості. *Актуальні проблеми політики*. 2024. Вип. 73. С. 162-167. URL: <https://doi.org/10.32782/app.v73.2024.23>
9. Digital identity. Identification for Development. URL: <http://documents1.worldbank.org/curated/en/199411519691370495/Technology-Landscape-forDigital-Identification.p>

Ключові слова: цифрова ідентичність, цифровізація.

Keywords: digital identity, digitalization.

Ульянова Галина Олексіївна

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
проректор з навчальної роботи, професор*

ПОРУШЕННЯ АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ ВІДПОВІДНО ДО ПРОЄКТУ ЗАКОНУ ПРО АКАДЕМІЧНУ ДОБРОЧЕСНІСТЬ

Дотримання академічної доброчесності є фундаментальною засадою сталого розвитку науки та забезпечення високих стандартів освіти. Разом з тим в умовах сьогодення постало чимало викликів, які обумовлюють необхідність пошуку нових законодавчих та методологічних підходів до забезпечення дотримання академічної доброчесності всіма учасниками освітньої діяльності.

З метою комплексного регулювання відносин у сфері дотримання академічної доброчесності розроблено проект Закону «Про академічну доброчесність». Порівнюючи положення ст. 42 Закону України «Про освіту» та проекту Закону про академічну доброчесність, слід відзначити, що відповідно до проекту змінено дещо підхід до визначення академічної доброчесності та суб'єктів, які мають дотримуватись принципів та правил у зазначеній сфері, а також суттєво розширено перелік порушень академічної доброчесності, що обумовлює актуальність дослідження зазначеного питання.

Відповідно до проекту Закону визначення академічної доброчесності є більш розгорнутим, оскільки: по-перше, охоплює ширше коло суб'єктів академічної діяльності, зокрема не лише учасників освітнього процесу (наукових, науково-педагогічних, педагогічних працівників та здобувачів освіти), а й заклади освіти, наукові установи, видавництва, вступників, експертів у сфері освіти тощо; по-друге, ґрунтується на цінностях, принципах та заснованих на них правилах, без поділу на етичні та законодавчі. Отже через оновлений підхід до визначення кола суб'єктів академічна доброчесність охоплює більш широке коло відносин у сфері освіти і наукової діяльності, починаючи від реалізації права на доступ до освіти (вступу до навчального закладу) до видавничої діяльності у сфері освіти.

Щодо переліку порушень академічної доброчесності за проектом Закону слід зазначити наступне.

В проекті Закону порівняно з Законом України «Про освіту» порушення академічної доброчесності розмежовано залежно від суб'єкта на дві категорії: порушення, які можуть допускатись учасниками освітнього процесу (науковими, науково-педагогічними працівниками, здобувачами) та порушення, які допускаються закладами освіти, науковими установами та науковими видавництвами (інституційні порушення). Слід відзначити, що правові наслідки у випадку виявлення академічного плагіату передбачені для закладів освіти та наукових установ в Законі України «Про вищу освіту» щодо обмеження права на створення спеціалізованих вчених рад (ст. 6). Однак проект визначає більш широко інституційні порушення та правові наслідки їх виявлення.

Відповідно до проекту Закону передбачені такі інституційні заходи реагування на інституційні порушення академічної доброчесності: позбавлення права утворювати спеціалізовані вчені ради та присуджувати наукові ступені; позбавлення права присвоювати вчене звання; відмова в акредитації освітньої програми; скасування рішення про акредитацію освітньої програми; відмова в інституційній акредитації; зниження оцінки за результатами державної атестації наукової установи, закладу вищої освіти в частині провадження ним наукової (науково-технічної) діяльності; виключення наукової установи, закладу вищої освіти з Державного реєстру наукових установ, яким надається підтримка держави; притягнення до дисциплінарної відповідальності керівника закладу освіти, наукової установи; виключення наукового видання з переліку наукових фахових видань України. Отже у випадку виявлення інституційних порушень негативні наслідки можуть наставати як для освітнього закладу чи наукової установи, так і для їх керівників.

Виходячи з наслідків та сутності інституційних порушень вбачається, що метою протидії їх вчинення є забезпечення якості, достовірності та легітимності освітнього і наукового процесів шляхом упровадження системи превентивних та санкційних механізмів, спрямованих на запобігання, виявлення та усунення порушень академічної доброчесності з боку освітніх і наукових інституцій, із формуванням їх відповідальності за дотримання етичних та правових норм у сфері освіти й науки.

Серед нових порушень, які можуть допускатись учасниками освітнього процесу, слід відзначити: відчуження авторства, приписування авторства, академічний саботаж, недозволена допомога, схилення до порушення академічної доброчесності.

Також слід відзначити, що обман відповідно до проекту розглядається не як самостійне порушення академічної доброчесності, а як одна з ознак додаткових порушень, які можуть визначатись на законодавчому або локальному (в положеннях закладів освіти та наукових установ) рівнях.

Щодо можливості визначення закладами освіти та науковими установами порушень академічної доброчесності, не передбачених в законодавстві, слід вказати, що проект Закону встановлює ознаки, які обов'язково мають бути наявні в діях, для визнання їх порушеннями.

Крім вже зазначеного обману до таких ознак віднесено такі: несправедливість, що полягає в: порушенні принципу рівності всіх перед законом, зокрема шляхом дискримінаційного та/або упередженого ставлення до іншого учасника освітнього процесу, вченого; упередженому оцінюванні результатів діяльності; застосуванні виду академічної відповідальності, що не відповідає змісту та рівню (значущості) вчиненого порушення академічної доброчесності; отриманні незаслуженої переваги; бездіяльність, неприйняття рішень, прийняття рішень невчасно, невиконання (невчасне виконання), свідоме порушення своїх обов'язків, визначених законодавством та/або внутрішніми актами закладу освіти, наукової установи; привласнення результатів інтелектуальної діяльності іншої особи (інших осіб).

Такі ознаки можуть бути як окремо, так і у сукупності. Привертає увагу, виділення привласнення результатів інтелектуальної діяльності як ознаки порушення академічної доброчесності, не передбаченого законом. По суті привласнення авторства відбувається у випадку плагіату, а у сфері освіти та науки – при академічному плагіаті. При цьому особливість академічного плагіату полягає в оприлюдненні чужих результатів саме як результатів власної академічної діяльності (ст. 24 проекту Закону), чим підкреслюється сфера у якій такі неправомірні дії допущено. Привласнення результатів інтелектуальної власності, як додаткова ознака, не уточнює ні вид результатів інтелектуальної власності, ні сферу. Внаслідок чого можуть у подальшому поставати питання чи будь-яке привласнення результатів творчої діяльності буде порушенням академічної доброчесності, навіть якщо допущено не у сфері наукової, освітньої діяльності, чи все ж таки сфера, у якій такі дії будуть вчинені повинна мати визначальне значення.

Таким чином різниця між чинною статтею 42 Закону України «Про освіту» та статтею 18 проекту закону полягає в ступені деталізації, систематизації та широті охоплення порушень академічної доброчесності. Закон «Про освіту» визначає перелік основних видів порушень, які стосуються індивідуальної поведінки учасників освітнього процесу. Натомість проект Закону пропонує розширений і більш структурований підхід, включаючи нові форми порушень, як-от акаде-

мічний саботаж, інституційні порушення чи приписування авторства, а також визначає порушення академічної доброчесності закладами освіти та науковими установами. Крім того, проєкт передбачає можливість визначення додаткових порушень спеціальними законами або внутрішніми положеннями закладів освіти, що забезпечує більшу гнучкість і адаптивність системи академічної доброчесності.

Ключові слова: академічна доброчесність, освіта, порушення академічної доброчесності.
Keywords: academic integrity, education, violation of academic integrity.

Бааджи Наталія Пилипівна

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
доцент кафедри права інтелектуальної власності та патентної юстиції,
кандидат юридичних наук, доцент*

ПОРУШЕННЯ ПРАВ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ У ФАРМАЦЕВТИЧНІЙ СФЕРІ У ПЕРІОД ВОЄННОГО СТАНУ

Воєнні дії в Україні загострили проблему захисту інтелектуальної власності у фармацевтичній сфері. Серед основних викликів – порушення патентних прав і недотримання ексклюзивності даних медичних досліджень. Реєстрація генериків до закінчення терміну дії патентів на оригінальні препарати підриває стимули до інновацій, а недостатній контроль за дотриманням патентного законодавства сприяє таким порушенням. Додатково ситуацію ускладнює зростання обсягів контрафактної продукції, особливо в інтернеті, що становить серйозну загрозу для здоров'я споживачів.

Тривала війна в Україні також призвела до активнішого використання механізму примусового ліцензування для забезпечення доступу населення до життєво необхідних лікарських засобів. Примусове ліцензування дозволяє державі санкціонувати виробництво та продаж запатентованих препаратів без згоди власника патенту. Хоча такі заходи можуть бути виправдані гуманітарними потребами, вони несуть ризики порушення міжнародних зобов'язань України, зокрема в межах Угоди TRIPS [1].

Крім того, збройна агресія Росії спричинила масштабні затримки у продовженні терміну дії патентів та реєстраційних посвідчень. Це пов'язано з руйнуванням інфраструктури, обмеженими ресурсами патентних відомств та труднощами міжнародної комунікації, що ще більше ускладнює ситуацію [2].

Закон № 2174-IX [3], що був прийнятий 01.04.2022 р. передбачає продовження строків подання заявок, сплати мит, надання відповідей Патентному відомству, а також можливість відновлення втрачених прав, що є критично важливим для фармацевтичних компаній. Разом з тим, однією з ключових